

# Przestrzeganie przepisów w zakresie zapobiegania wystąpieniu poważnych awarii

Poważną awarią w rozumieniu art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo Ochrony Środowiska* (Dz. U. 2013 poz. 1232 z późn. zm.) jest zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstanie takiego zagrożenia z opóźnieniem. Przez poważną awarią przemysłową rozumie się zgodnie z art. 3 pkt 24 w/w poważną awarię w zakładzie.

Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska. W zakresie przeciwdziałania poważnym awariom do zadań Inspekcji Ochrony Środowiska zgodnie z art. 29 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. *o Inspekcji Ochrony Środowiska* (Dz. U. 2013 poz. 686 z późn. zm.) należy:

- 1) kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii (zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii kontrolowane są co najmniej raz w roku, a co najmniej raz na 3 lata kontrola przeprowadzana jest w zakładach o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii),
- 2) badanie przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska,
- 3) prowadzenie rejestru zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, w tym zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii i o dużym ryzyku wystąpienia awarii w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska.

W przypadku wystąpienia poważnej awarii lub zdarzeń o znamionach poważnej awarii Inspekcja Ochrony Środowiska współdziała w akcji ich zwalczania z organami właściwymi do jej prowadzenia (głównie Państwową Strażą Pożarną) oraz sprawuje nadzór nad usuwaniem skutków tych awarii.

Zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, w zależności od rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznej znajdującej się w zakładzie uznaje się za zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR), albo za zakład o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR). Kryteria klasyfikacji zakładów zawarte są w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. 2016 poz. 138).

### **Obowiązki prowadzącego zakład zwiększonego ryzyka (ZZR).**

Każdy, kto zamierza prowadzić lub prowadzi zakład niebezpieczny (**ZZR lub ZDR**) jest obowiązany do zapewnienia, aby zakład ten był zaprojektowany, wykonany, prowadzony i likwidowany w sposób zapobiegający awariom przemysłowym i ograniczający ich skutki dla ludzi i środowiska.

Do głównych zadań **prowadzącego zakład o zwiększonym ryzyku** w zakresie zapobiegania poważnym awariom, w myśl ustawy Prawo ochrony środowiska (POŚ), należy:

- zgłoszenie zakładu właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska (zgłoszenia wymaga także każda istotna zmiana ilości lub rodzaju substancji niebezpiecznej albo jej charakterystyki fizykochemicznej, pożarowej i toksycznej, technologii lub profilu produkcji - na 30 dni przed wprowadzeniem zmiany),
- sporządzenie programu zapobiegania poważnym awariom i przedłożenie go przed uruchomieniem zakładu lub jego części, właściwemu organowi PSP i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska. Uruchomienie zakładu może nastąpić po upływie 30 dni od dnia otrzymania programu zapobiegania awariom przez właściwy organ PSP, jeżeli organ ten nie niesie sprzeciwu w drodze decyzji,
- opracowanie i wdrożenie systemu zarządzania bezpieczeństwem stanowiącego element ogólnego systemu zarządzania i organizacji zakładu, opartego na ocenie ryzyka,
- podanie do publicznej wiadomości, na stronie internetowej zakładu, informacji dotyczących m.in. sposobów ostrzegania i postępowania społeczeństwa w przypadku wystąpienia awarii przemysłowej, uzgodnionych z właściwymi organami Państwowej Straży Pożarnej.

Właściwym organem PSP dla zakładu o zwiększonym ryzyku jest komendant powiatowy Państwowej Straży Pożarnej.

### **Obowiązki prowadzącego zakład dużego ryzyka (ZDR).**

Do głównych zadań prowadzącego zakład o dużym ryzyku w zakresie zapobiegania poważnym awariom, w myśl ustawy POŚ, należy:

- zgłoszenie zakładu właściwemu organowi PSP i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska (zgłoszenia wymaga także każda istotna zmiana ilości lub rodzaju substancji niebezpiecznej albo jej charakterystyki fizykochemicznej, pożarowej i toksycznej, technologii lub profilu produkcji - na 30 dni przed wprowadzeniem zmiany),
- sporządzenie programu zapobiegania poważnym awariom i przedłożenie go przed uruchomieniem zakładu lub jego części, właściwemu organowi PSP i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska. Uruchomienie zakładu może nastąpić po upływie 30 dni od dnia otrzymania programu zapobiegania awariom

przez właściwy organ PSP, jeżeli organ ten nie niesie sprzeciwu w drodze decyzji,

- opracowanie i wdrożenie systemu zarządzania bezpieczeństwem stanowiącego element ogólnego systemu zarządzania i organizacji zakładu, opartego na ocenie ryzyka,
- opracowanie raportu o bezpieczeństwie oraz przedłożenie go przed uruchomieniem zakładu właściwemu organowi PSP i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska. Uruchomienie zakładu może nastąpić po zatwierdzeniu raportu przez właściwy organ PSA, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska,
- opracowanie wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego, a w razie zagrożenia awarią przemysłową lub jej wystąpienia - niezwłoczne przystąpienie do jego realizacji oraz dostarczenie właściwemu organowi PSP informacji niezbędnych do opracowania zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego, z uwzględnieniem transgranicznych skutków awarii przemysłowych, przed uruchomieniem zakładu.
- podanie do publicznej wiadomości, na stronie internetowej zakładu, informacji dotyczących m.in. sposobów ostrzegania i postępowania społeczeństwa w przypadku wystąpienia awarii przemysłowej, uzgodnionych z właściwymi organami Państwowej Straży Pożarnej, oraz dostarczanie tych informacji podmiotom i instytucjom, które mogą zostać dotknięte skutkami awarii.

Właściwym organem PSP dla zakładu o dużym ryzyku jest komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej.

### **Obowiązek zgłoszenia awarii przez prowadzącego zakład kategorii ZDR oraz ZZR.**

W razie wystąpienia awarii przemysłowej prowadzący zakład kategorii ZDR, ale również prowadzący zakład kategorii ZZR, są obowiązani (art. 264 POŚ) do:

- natychmiastowego zawiadomienia o tym fakcie właściwego organu PSP oraz wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska,
- niezwłocznego przekazania wymienionym organom informacji:
  - okolicznościach awarii,
  - niebezpiecznych substancjach związanych z awarią,
  - umożliwiających dokonanie oceny skutków awarii dla ludzi i środowiska,
  - o podjętych działaniach ratunkowych, działaniach mających na celu ograniczenie skutków i zapobieżenie powtórzeniu się awarii,
  - stałej aktualizacji powyższych informacji, odpowiednio do zmiany sytuacji.

### **Zgłaszanie poważnych awarii do GIOŚ**

Na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony

Środowiska, wydanego zgodnie z art. 31 ust. 4 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska, poważne awarie są objęte obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Rozporządzenie określa:

1. kryteria charakteryzujące poważne awarie, objęte obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska przez organy administracji właściwe do zwalczania poważnych awarii;
2. terminy zgłoszenia poważnych awarii, o których mowa w pkt 1;
3. zakres informacji zawarty w zgłoszeniu o poważnej awarii.

Więcej informacji dotyczących poważnych awarii (m.in. rejestr poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do GIOŚ, baza danych kart charakterystyk) można znaleźć na stronie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska pod poniższym linkiem:

<http://www.gios.gov.pl/pl/powazne-awarie>